

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ CİNSEL TACİZ VE SALDIRIYA KARŞI DESTEK İLKELERİ POLİTİKA BELGESİ

AMAÇ

Bu politika belgesinin amacı, cinsel taciz ve cinsel saldırıdan arınmış bir üniversite ortamının yaratılmasına yönelik Başkent Üniversitesi mensuplarının uyması gereken ilkeleri, alınması gereken önlemleri ve düzenlemeleri belirlemek ve tanımlamaktır.

Bu belgeyle, Başkent Üniversitesi, tüm üniversite bileşenlerinin cinsel taciz ve saldırı konusunda farkındalığının artması için çaba göstermeyi, bu tür olayların engellenmesini, bu tür iddialar ve şikâyetler söz konusu olduğunda etkin bir soruşturma ve yaptırım mekanizması işletmeyi taahhüt eder.

Bu belge, Türkiye'nin taraf olduğu Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ne (CEDAW,1985), Kadınlara Karşı Şiddetin ve Aile içi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ne (İstanbul Sözleşmesi, 2011), ulusal mevzuata ve Yükseköğretim Kurulu'nun 28.05.2015 tarihli Genel Kurul Kararı'na ve Yükseköğretim Kurumları Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Belgesi'ne dayanılarak hazırlanmıştır.

Cinsel taciz ve cinsel saldırı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan bir ayrımcılık ve şiddet biçimidir. Ayrıca, cinsel taciz ve saldırı, bir hak ihlali olmasının yanı sıra suç teşkil etmektedir.

Cinsel taciz ve saldırı, bireylerin öğrenim ve çalışma yaşamını olduğu kadar, duygusal, bedensel ve sosyal sağlığını da olumsuz etkileyebilir; birey ve toplum için çok ağır sonuçları olabilir. Hiyerarşik ilişkilerin hâkim olduğu kurumsal ortamlarda, tacize uğrayanların bunu dile getirmede yaşadıkları zorluklar nedeniyle, çoğu zaman taciz görünmez kılınmakta ve hem kişi hem de kurumsal ortam bu durumdan zarar görmektedir.

Bu politika belgesi, Başkent Üniversitesi'nde cinsel taciz ve saldırının yaşanmadığı bir ortamın yaratılmasına katkıda bulunmayı, bu tür olayları engellemeyi amaçlamaktadır.

Başkent Üniversitesi, bu politika belgesiyle üniversitenin tüm mensupları için eşitlikçi, cinsel taciz ve saldırıdan uzak bir öğrenme, çalışma ve yaşam ortamı sağlamayı; cinsel taciz ve saldırının hiçbir şekilde görmezden gelinmeyeceğini taahhüt eder. Ayrıca, Başkent Üniversitesi, cinsel taciz ve saldırı konusunda bireyleri bilgilendirmeyi ve mağdurlara destek vermeyi, cinsel taciz ve saldırıyla ilgili tüm iddia ve şikâyetleri etkin bir şekilde ele almayı taahhüt eder. Ancak, belgenin amacı, kişiler arasındaki ilişkileri sıkı bir disipline sokmak, rızaya dayalı ilişkileri önlemek, belirli bir cinsel ahlaki dayatmak, ifade özgürlüğünü ve özgür tartışma ortamını engellemek, cinsel içerikli her tür kişisel gerilim ve rahatsızlıkları resmi süreçlere dâhil etmek ve sert yaptırımlarla karşılamak değildir.

Başkent Üniversitesi bu amaçla, üniversite bünyesinde

- 1) Toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelime dayalı şiddet, özellikle cinsel taciz ve saldırıya yönelik olarak şikâyetlerin yapılabileceği, destek mekanizmalarını devreye sokacak "Cinsel Taciz ve Saldırıya Karşı Destek Komitesi" oluşturulmasını;
- 2) Bu tür olaylarda, Cinsel Taciz ve Saldırıya Karşı Destek Komitesi'nin cinsel taciz ve saldırıya maruz kalan bireyin ikinci kez mağduriyetine yol açmayacak şekilde etkin ve hızlı bir soruşturma gerçekleştirmesini;

- 3) Üniversite yerleşkesi ve bağlı kurumları içerisinde cinsel taciz ve saldırıya karşı güvenli bir ortam yaratılması için (aydınlatma, ulaşım, güvenlik personeli vb.) önlemler alınmasını sağlar.

Cinsel Tacize ve Saldırıya Karşı Destek Komitesi,

BÜKÇAM ile işbirliği içinde çalışan; Komite Koordinatörü ve Komite üyelerinden oluşan bir mekanizma olarak düzenlenmiştir. Cinsel Taciz ve Saldırıya Karşı Destek Komitesi Rektör tarafından görevlendirilen ve konuyla ilgili farklı disiplinlerden oluşan üyelerden oluşur. Komite içinde mutlaka BÜKÇAM, Hukuk Fakültesi, Ceza Hukuku ve Kriminoloji Uyg.ve Arş Merkezi (CEKAMER), Sosyal Hizmet Bölümü, Psikoloji Bölümü, Psikiyatri Bölümü, Sosyoloji, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık AD, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi, Hemşirelik, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, Adli Tıp Bölümü'nü temsilen üyelerin yer alması uygundur.

Komitenin görevleri, cinsel taciz, saldırı, cinsel istismar ve misilleme iddialarını incelemek; gereken durumlarda ilgili acil tedbirleri almak için yetkili organlarla işbirliği yapmak; üniversitede cinsel taciz ve saldırıya karşı farkındalık yaratmak için bilgilendirme, eğitim, benzeri çalışmaları düzenlemek olarak belirlenmiştir. Komite'nin görevi soruşturma yapmak değil, cinsel taciz ve saldırı durumlarında sürecin doğru işlemesi ve mağdurun tekrar zarar görmesini engellemek üzere destek olmak ve ilgili destek mekanizmalarını harekete geçirmektir. Komite, şikâyetleri sonuçsuz bırakmamakla ve mağdurlara yönelik destek mekanizmalarını geliştirmekle sorumludur.

KAPSAM

Belgede yer alan ilkeler ve uygulamalar tüm üniversite bileşenlerini kapsar. Dolayısıyla, bu düzenleme, yer ve zaman sınırlaması olmaksızın, üniversite öğrencileri ve personelinin, üniversitede çalışan özel kişi ve işletme personelinin iş, eğitim ve öğretim ilişkileri nedeniyle bir arada buldukları bütün durumlara uygulanır. Politika belgesi, üniversite içinde meydana gelen olaylar ve üniversite bileşenleri arasında dışarıda meydana gelen ancak üniversite ortamına taşınan ya da akademik yaşama ve çalışma ortamına etkisi olan eylemleri kapsar.

Bu politika belgesiyle Başkent Üniversitesi, tüm cinsel taciz ve saldırı iddialarını değerlendirmeyi, soruşturmanın düzgün işleyişi ve/veya şikâyetçinin korunmasının gerektirdiği durumlarda ilgili mevzuata uygun olarak idari tedbirler almayı taahhüt eder.

Cinsel Taciz ve Saldırıya İlişkin Tanımlar

Cinsel Taciz: Cinsel taciz kişiyle vücut teması bulunmadan yapılan ve rızaya dayalı olmayan, cinsel içerikli söz, tavır veya diğer davranış biçimlerini içerir.

Olayın gerçekleştiği ortama ve "bağlamına" göre, ısrarla tekrarlanan eylemler ya da bir tek eylem cinsel taciz olarak değerlendirilir. "Süreklilik" önkoşul değildir.

Cinsel taciz, taciz niteliğindeki hareketlerin yoğunluğuna ve niteliğine göre; basit taciz, sürekli taciz ve ağır taciz olmak üzere üçe ayrılır. Bu listeye sınırlı olmamakla birlikte, aşağıdaki örnekler belirtilen cinsel taciz türlerini oluşturabilir:

1) Basit taciz: Tehdit, şantaj ya da hakaret unsuru taşımayan, ancak rahatsız edici, istenilmeyen ortamları yaratan hareketlerdir. Örneğin, laf atmak, cinsel içerikli şaka yapmak ve iltifatlarda bulunmak ya da argo sözcükler kullanmak, flört etmek için olağanın ötesinde ısrarcı davranışlarda bulunmak, pornografik materyal ile rahatsız etmek, kişinin cinsel yaşamıyla ilgili sorular sormak veya dedikodu üretmek.

2) Sürekli Taciz: Basit tacizin, uyarılara rağmen sürekli yapılması halinde söz konusu olur.

3) Ağır Taciz: Tehdit, şantaj ya da hakaret ve benzeri fiillerle ortaya çıkan ve kişinin davranışlarını kontrol etmeye yönelik hareketlerdir. Kişinin mesleki ya da akademik otorite konumunu suiistimal etmesiyle ilgili olabileceği gibi, eşit statüde olanlar arasında da ağır taciz durumları gerçekleşebilir. Cinsel içerikli teklife uymadığı durumlarda kişinin öğrencilik, akademik ya da iş hayatıyla ilgili bedeller ödeyeceğinin, uyduğu takdirde ise hak etmediği kazançlar sağlanacağı açık olarak söylendiği veya ima yoluyla belirtildiği durumlarda da söz konusu olur.

Cinsel Saldırı: Cinsel saldırı, rızaya dayalı olmayan cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığının ihlal edilmesidir. Cinsel saldırı iki biçimde ortaya çıkabilir:

- 1) Cinsel birleşme olmadan kişinin vücut dokunulmazlığının ihlali,
- 2) Kişinin vücut dokunulmazlığının vücuda cinsel organ veya sair bir cisim sokulmasıyla ihlal edilmesi,

Cinsel İstismar: 18 yaşından küçüklere karşı gerçekleştirilen cinsel saldırı ve cinsel taciz eylemleri “çocuğun cinsel istismarı” olarak değerlendirilir.

Misilleme: Cinsel veya duygusal amaçlı girişim ve teklifleri reddetmesi ya da tacize uğradığını düşünerek şikâyet etme yoluna gitmek istemesi/gitmesi nedeniyle, örtülü olarak veya açıkça kişinin iş veya eğitim yaşamının intikam amacıyla zorlaştırılması da bir taciz türü olarak değerlendirilir. Türk Ceza Kanunu’nda (TCK) bu tarz fiiller ve bir başkasının vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit edilmesi de cezalandırılmıştır.

(Not: Tanımlarda sözü edilen rızanın her türlü baskıdan uzak özgür iradeyle verilmiş ve sakatlanmamış (cebir, şiddet, tehdit, hile ve baskı gibi yöntemlerle) olması gerekir. Aksi halde geçerli bir rızadan söz edilemez.)

Dönüştürücü Adalet

Dönüştürücü adalet, bireysel ve toplumsal deneyimleri göz önünde bulundurarak şiddeti pekiştiren ve sürdüren bireysel ve sosyal koşulların dönüşümünü amaçlar. Dönüştürücü adalet mağdurun ihtiyaçlarını tam olarak anlamaya yöneliktir ve bulunacak çözümlere mağdurun yanında çevresi ve tacizde bulunduğu iddia edilen kişi ve onun çevresini de sürece dahil ederek ulaşılmasını hedefler. Dönüştürücü adalet yaklaşımı toplulukları dönüştürmek ve şiddeti mümkün kılan yapıları ortadan kaldırmak için bireysel ve sistemik şiddete aynı anda yanıt verecek hesap verebilirlik uygulamalarıyla zararı onarmaya çalışır. Bu tür çözüm yolları, durumun özelliğine göre Komite tarafından şikâyetçiye tavsiye edilebilir.

Ancak bu tür çözüm yolları, disiplin ve ceza soruşturması veya diğer hukuksal başvuru yolları üzerinde zamanaşımının durması ya da kesilmesi sonucunu doğurmayan, mevcut başvuru imkânlarına alternatif ya da bu yollara başvurmanın önkoşulu niteliğinde olmayan Üniversite içi bir çözüm yolu olarak öngörülmektedir. Dönüştürücü adalet arabuluculuk veya uzlaştırma demek değildir.

İLKELER

1. Gizlilik İlkesi

Üniversite, cinsel taciz iddialarının ele alınmasında, tüm aşamalarda başvuru sahibi kişi ve şikâyet edilen kişinin özel hayatlarının gizliliği ilkesine uygun davranır. Gizlilik ilkesi, ihtilaf halindeki kişilerin özel yaşamlarıyla ilgili ayrıntıların sosyal ortama taşınmadan çözüme kavuşturulabilmesi açısından önem taşımaktadır.

2. Özen Gösterme İlkesi

Üniversite, cinsel taciz iddiaları karşısında, tacize uğrayanın tekrar mağdur edilmesine yol açabilecek ve tarafların insan onurunu zedeleyebilecek her türlü davranıştan kaçınmak ve bu tür davranışların ortaya çıkmasını önlemek hususlarında dikkat ve özeni gösterir. Özellikle cinsel taciz ve saldırı iddialarıyla ilgili başvuru sürecinde bu ilke, mağdurun tekrar mağdur edilmemesini sağlamaya yöneliktir. Cinsel taciz ve saldırı iddialarının üstünü kapatan, soruşturma açılmasını engelleyen veya yeterince soruşturma yapmayan ilgililer hakkında soruşturma yapılmasını sağlar.

3. Güven İlkesi: Üniversite, gizlilik ve özen gösterme ilkelerine riayet ederek, tarafların güven duygusunu zedelemeyecek şekilde davranacaktır.

4. İvedilik İlkesi: Üniversite, cinsel taciz ve cinsel saldırı iddiaları karşısında vakit geçirmeden harekete geçilmesini sağlar.

Üniversite özellikle,

a. Söz konusu istenmeyen cinsel tavır ve yaklaşımlar, aralarında bir kurumsal hiyerarşi olan ve güç asimetrisi bulunan kişiler arasında meydana geldiğinde;

b. Bu durumun tacize uğrayan kişinin öğrenimini akademik veya idari kariyerini, istihdam durumunu olumsuz şekilde etkilediğinde;

c. İstenmeyen cinsel yaklaşımlar bir ödüllendirme veya misilleme, intikam alma aracı olarak kullanıldığında;

d. Bazı cinsel içerikli yaklaşımlar sıklık veya yoğunlukları nedeniyle kişinin öğrenim ya da çalışma ortamını ciddi şekilde bozduğunda, düşmanca, aşağılayıcı ve saldırgan bir ortam yarattığında ivedi ve aktif olarak hareket eder.

BEYAN VE DELLİLENDİRME

Cinsel taciz ve saldırı çoğu zaman iki kişi arasında geçen ve kanıtlaması zor olan bir olgudur ki bu durum, tacize uğrayanları suskun kalmaya itmekte ve dolayısıyla tacize uygun bir ortam yaratmaktadır. Bu belgeyle getirilen önleme mekanizmaları, açık kanıtların olmadığı durumlarda da daha bütünsel bir akıl yürütmeye olayın niteliğini anlama ilkesiyle işleyecektir. Ancak idari ve adli soruşturma süreçlerinde delillerin yetersiz olması nedeniyle oluşabilecek şüpheden dolayı tacize uğrayan kişilerin soruşturmada delil olarak kullanılacak değişik türden materyalleri hukuka uygun olmak koşuluyla toplama ve saklama konusunda hassas davranmaları önemlidir.

Kasıtlı Yanlış Beyanlar; Komiteye yapılan başvurular sonrası işletilen süreçte iddia sahibinin kasıtlı olarak yalan söylediğinin ve yanlış beyanlarda bulunduğu hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde kesin olarak anlaşıldığı durumlarda disiplin yaptırımı uygulanacaktır. Bu politika belgesi, üniversitenin tüm bileşenlerini cinsel taciz iddiaları üzerinden duygusal ve diğer kişisel hesaplaşmaların görülmemesi konusunda uyarır.

YAPTIRIM VE DESTEK

Bu Belge ile Başkent Üniversitesi,

Yukarıda açıklanan amaç, ilke ve öneriler çerçevesinde, Üniversite bileşenlerinin cinsel taciz ve saldırı konusunda farkındalığının artması ve bu tür olayların engellenmesi için çaba göstermeye, bu tür iddialar ve şikâyetler söz konusu olduğunda etkin bir soruşturma ve yaptırım mekanizması işletmeye hazır olduğunu, kamuoyuna duyurur.